

COVID-19 SÜRECİNDE ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE EXPERIENCES OF ANATOLIAN HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE COVID-19 PROCESS

Nuray ÖZGE SAĞBAŞ¹, Fatih TÜRK² Nesrin ÖZGE TAŞCI³

ÖZ: Bu çalışma, ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan öğretim teknolojik araçları kullanma deneyimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Ortaöğretim öğrencilerinin uzaktan öğretim sürecindeki uygulamalar konusundaki görüşlerini araştıran bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı ve olgu bilim deseni ile yürütülmüştür. Araştırma, Ankara ili Pursaklar ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî Anadolu Lisesi 12. Sınıfı geçen öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve alan uzmanlarının da görüşleri alınarak düzenlenen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde (i) dersleri bilgisayarla takip ettikleri, (ii) ders süresinin ideal olduğu, (iii) odaklanmaya ilişkin bazen sorun yaşadıkları, (iv) öğretmenlerin ders sunum performanslarını beğendikleri, (v) anlaşılmayan konuların telafi edilmesinde konu anlatımlı video izledikleri, (vi) yüze eğitim sürecinde derslerde daha aktif oldukları, (vi) uzaktan eğitimin uzun vadede sürdürülemez olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

ABSTRACT: This study aimed to determine the opinions of secondary school students who use distance education technological tools during the Covid-19 pandemic process. This study, in which students' views on distance education practices were examined, was carried out with a qualitative research approach. The research was based on phenomenology, one of the qualitative research designs; In line with the students' opinions, the experiences of the students regarding distance education applications were revealed. The research was carried out with the 12th grade students of the official Anatolian High School affiliated to the Ministry of National Education in Pursaklar district of Ankara province. In the study, a semi-structured interview form developed by the researchers and finalized by taking expert opinions was used. As a result of the research, in the distance education process, (i) the students follow the lessons with the computer, (ii) the duration of the lesson is ideal, (iii) they sometimes have problems with focusing, (iv) they like the lecture presentation performances of teachers, (v) the lectured video is used to compensate for the incomprehensible subjects, (vi) they are more active in the lessons during the face-to-face education process, (vi) distance education is unsustainable in the long run, have been found.

Anahtar sözcükler: Pandemi, uzaktan eğitim, uzaktan öğretim, uzaktan öğretim iletişim aracı

Keywords: Pandemic, distance training, distance education, distance education communication tool.

Bu makaleye atf vermek için:

Özge Sağbaşı, N., Türk, F., ve Özge Taşcı, N. (2023). Covid-19 Sürecinde Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Deneyimlerinin İncelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 1039-1053.

Cite this article as:

Özge Sağbaşı, N., Türk, F., ve Özge Taşcı, N. (2023). Examining the experiences of Anatolian high school students in the covid-19 process. *Trakya Journal of Education*, 13(2), 1039-1053.

¹ Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitimi Genel Müdürlüğü, Daire Başkanı, Ankara, Türkiye, nurayozgesagbas@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2630-8620.

² Millî Eğitim Bakanlığı, Dede Korkut Anadolu Lisesi, Okul Müdürü, Ankara, Türkiye, fatihurk66@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5307-6058.

³ Millî Eğitim Bakanlığı, Kanan İlkokulu, Okul Müdürü, İstanbul, Türkiye, nesrinozge@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2995-8266.

*Bu araştırma 2021 yılında Uluslararası bir kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the current century, developments in information and communication technologies are dizzying. One of the areas where technological developments are used most effectively is the education sector. Especially when it is evaluated in terms of its global effects during the pandemic process, distance education practice has gained even more importance (Atik, 2007). Looking at its historical course, it is seen that theoretical studies on distance education applications started to take shape in the second half of the 19th century (Karataş, 2003). In our country, it is known that distance education started in the form of letter teaching in the 1970s (Kırık, 2014). Holmberg (1989) stated that distance education students are not kept under constant supervision by the educators in the classroom or in the institution, while Moore (1973) stated that it is an educational activity based on the student's self-learning (cited by Moore, Şimşek&Karataş, 2002).

The Covid-19 epidemic, which was stated to have started in the People's Republic of China in December 2019 and affected the world at a global level, directly affected the activities in many sectors. The Covid-19 epidemic process has also negatively affected the education service sector in terms of unexpected situations and events that have not been encountered before. One of the most important indicators of this impact is that as a result of the closure of schools by more than 190 countries in order to slow down the Covid-19 epidemic, more than 1.6 billion students are away from their educational institutions and their education is disrupted (OECD, 2021; UNICEF, 2021). In the face of this unexpected situation, countries have applied different methods to continue their educational activities (Al-Sholi, Shadid, Alshare, & Lane, 2021). In our country, grievances have been tried to be prevented by means of distance education system, Educational Science Network (EBA), EBA-TV, EBA live classroom applications, broadcasts on YouTube and zoom (Dikmen and Bahçeci, 2020).

TRT-EBA TV and pass to the 12th grade in the 2021-2022 academic year were selected as the study group. For this purpose, answers were sought to the following questions:

1. With which communication tool do you follow EBA courses, if any, can you describe the problems you have experienced?
2. What do you think about the starting times of the lessons?
3. What do you think about the duration of the lessons?
4. Do you have problems focusing? If so, how do you solve this problem?
5. How would you evaluate the presentation performance of teachers?
6. How do you make up for incomprehensible issues?
7. How would you describe the difference between teaching on the screen and face-to-face?
8. How would you interpret the long-term sustainability of distance education?
9. What are your concerns about the future in this period when courses are taught in the form of distance education?

In the literature review study, it was seen that there are limited number of studies on the determination of student experiences during the Covid-19 epidemic process. It is hoped that the findings to be obtained by examining the experiences of students studying at official Anatolian High Schools in our country, especially during the Covid-19 process, will contribute to the literature, guide policy makers, and contribute to the implementation steps of school administrators and teachers.

The aim of this study is to determine the opinions of secondary school students who use distance education technological tools during the Covid-19 pandemic process. For this purpose, students who study in the 11th grade in the 2020-2022 academic year and use distance education technology with EBA, TRT-EBA TV and pass to the 12th grade in the 2021-2022 academic year were selected as the study group.

Method

This study, in which students opinions about distance learning have been observed, has been carried out by qualitative research approach. In this study phenomenology which is one of the qualitative research designs has been used; in the direction of students view, what their distance learning experiences are has been revealed.

Our study group consists of students who are 11th graders in 2020-2021 education year and will be 12th graders in 2021-2022 education year in official Anatolian High Schools in Ankara. During this study focus group discussion has been made with 21 students. Data of the study has been collected via semi-structured interview forms. In preparation of these forms open-ended questions which are suitable for research content and last questions have been used.

Findings

At the end of this study, these has been found out that (i) students follow the lessons by a computer,(ii) duration of lessons is ideal,(iii) they sometimes have focusing problems, (iv)they like their teachers presentation performances,(v) in compensation for the incomprehensible subjects they watch some extra lecturing videos,(vi) they are more active at schools on face to face education, (vii) distance education is impracticable in long term.

Discussion and Conclusion

In this study defining opinions of high school students who have used technological gadgets on Covid-19 pandemic process has been aimed. For this purpose, questions have been asked face to face to 12th grade students who are attending at Anatolian High Schools in 2020-2021 education year. ² Participants declared that they attended their courses regularly on EBA via their computers or tablets and they didn't have any problems. A few participant also declared that they had connection problems because of limited internet access. In the research by Akbal and Akbal (2020) students declared limited internet access as an issue area, in the researches Keskin and Kaya (2020), Sever and Özdemir (2020) students also declared that they had internet based problems. Participants declared about the starting time of the lessons that the timetable prepared by school was ideal, and the timetable prepared by Ministry of Education on EBA TV was suitable for the school program. Participants declared about the duration of lessons that it was short. In a research applied on secondary school students by Batır and Sadi (2021) students declared that duration of the lesson was short especially for science lesson.

GİRİŞ

Bilgi ile iletişim teknolojisi alanındaki gelişmeler, içerisinde bulunulan yüzyılda her sektörde insan yaşamına yön vermektedir. Teknoloji alanındaki yaşanan her düzeydeki gelişmenin en etkin düzeyde kullanıldığı en önemli alanlardan biri de hiç kuşkusuz eğitim sektöründedir. Özellikle Covid 19 pandemi sürecinin küresel düzeydeki etkilediği alanlar yönünden değerlendirildiğinde uzaktan öğretimin yapıldığı çalışmalar daha da önem arz etmiştir (Atık, 2007). Tarihsel seyrine bakıldığında ise uzaktan öğretim uygulamalarına yönelik kuramsal çalışmaların 19. yüzyılın ikinci yarısında şekillenmeye başladığı görülmektedir (Karataş, 2003). Ülkemizde ise uzaktan öğretimin 1970'li yıllarda mektupla öğretim şeklinde başladığı bilinmektedir (Kırık, 2014). Holmberg (1989), uzaktan eğitimi öğrencilerin eğitimciler tarafından sınıf ortamında ya da kurum içinde sürekli gözetim altında tutulmadığı, Moore (1973) ise öğrencinin kendi kendine öğrenmesine dayalı eğitim etkinliği olduğunu belirtmişlerdir (Moore'dan aktaran Şimşek ve Karataş, 2002).

Eğitim kavramı içinde yer alan uzaktan eğitimin pandemi süreci ile birlikte rolü ve etkisi giderek artmış, uzaktan eğitim sürecini yöneten eğitimcilerin bu eğitim türüne karşı becerilerinin geliştirilmesi ayrı bir önem kazanmıştır. Uzaktan eğitimin anlaşılması önce bu kavramın tanımlanması yönünden önemlidir. Ancak alan yazında uzaktan eğitim ve uzaktan öğretim kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı da görülmektedir. Tuncer ve Tanaş (2011) uzaktan eğitim kavramını öğrencilerin herhangi bir okul ortamına ihtiyaç duymaksızın buldukları ortamda eğitimlerinin sürdürülmesi olarak tanımlamışlardır. Uzaktan öğretim kavramı, geleneksel olarak kullanılan sınıf ortamındaki bilgilerin sanal olarak oluşturulan sınıf ortamında birden fazla öğrenciye sunulmasıdır. Öğretim kavramı, bilginin organize edilerek sunumu yanında aynı zamanda araç-gereç ve materyal kullanımını da içeren mekânın düzenlenmesi çabasını da içermektedir (Burma, 2008).

Uzaktan eğitim ilk kez 1892 yılında Wisconsin Üniversitesi kataloğunda ardından yine aynı üniversitede yönetici olan 1906 yılında William Light'ın yazdığı yazıda terimsel anlamda kullanılmıştır (Verduin ve Clark'tan akt. Horzum, Özkaya, Semirci ve Alpaslan, 2013). Ardından (i) 1728, ilk uzaktan eğitimle ilgili çalışmaların Boston Gazetesi'nde steno eğitimi, (ii) 1833 İsveçli kadınlara mektup yoluyla kompozisyon dersleri, (iii) 1840 ilk modern eğitimci olarak bilinen Isaac Pitman'ın mektupla steno eğitimi vermesi ve steno ile İncil'i yazmayı öğretmesi, (iv) 1892 Chicago Üniversitesi'nde ilk kez mektupla öğretim bölümünün açılması, (v) 1906 Amerika Birleşik Devletleri' nde (ABD) yazışmalı

ilköğretim eğitiminin başlaması, (vi) 1919 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk kez eğitim çalışmalarına yönelik radyo istasyonunun kurulması ve 1923 mektupla lise eğitiminin başlaması, (vii) 1932 ile 1937 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri Iowa Üniversitesi'nde eğitim ile ilgili televizyon yayınının başlaması (Erişim Adresi: <https://freud-edu.de/uzaktan-egitimin-tarihcesi/>Erişim Tarihi: 24.09.2021; Simonson, Smaldino ve Zvacek, 2015) şeklinde gelişim göstermiştir.

Türkiye açısından uzaktan eğitim uygulamalarına bakıldığında 1927 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne bağlı olan Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü bünyesinde uzaktan eğitim uygulaması başlatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 1960'lı yılların başında İstatistik Yayın Müdürlüğünün bünyesinde Mektupla Öğretim Merkezi kurulmuş, 1962 yılında da okula devam etme imkânı olmayan çocuk ve yetişkinlere yönelik olarak mektupla öğretim yoluyla eğitim verilmiştir. 1973 yılında önce Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi ilkokul, ortaokul ile lisede okuyan öğrenciler için; 1975 yılında kurulan Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu ise ihtiyaç duyulan konularda televizyon üzerinden eğitimle ilgili programlar düzenlemeye başlamıştır. 1981 yılına gelindiğinde yükseköğretimin geliştirilmesi amacıyla 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Türk Üniversitelerine açık öğretim yapma hakkı tanınmıştır. 1982 yılında ise bu yetki Anadolu Üniversitesi'ne devredilmiştir (Bozkurt, 2017). Açık Öğretim Lisesi, orta öğrenimini tamamlayamayan kişilere uzaktan eğitimlerini tamamlayarak diploma alma imkânı sunmak üzere 1992 yılında kurulmuş, 1995 ve 1996 yıllarında ise mesleki eğitim de vermeye başlamıştır. Mesleki ve Teknik Eğitim Okulu ise 1997 yılında kurulmuştur. 2010 yılına gelindiğinde Atatürk Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesinde kurulan Açıköğretim Fakülteleri, ardından çeşitli üniversitelerde açılan uzaktan eğitim merkezleri yoluyla uzaktan eğitimin gelişim sürecini desteklemeye yönelik adımlar atılmıştır. Dijital dünya ve öğrenme ortamlarında meydana gelen değişimler, Covid-19 pandemi salgını süreci ile birlikte eğitim öğretim süreçlerinde de değişimler meydana getirmiştir. Ülkemizde 16 Mart'ta yüz yüze eğitime verilmiş, 23 Mart itibari ile uzaktan eğitim uygulamaları başlamıştır. Bu uygulamalar esnasında iletişim, etkileşim becerileri ile öğretmenlerin ders işleme yöntemleri de değişime uğramıştır. EBA, özellikle 13 Nisan 2020 tarihi itibari ile öğretmenlerin öğrencilerine ders anlattığı, ödevlendirmeler yaptığı uygulama olarak kullanılmıştır (Kırmızıgül, 2020).

Problem Durumu

2019 yılı Aralık ayı itibariyle Çin Halk Cumhuriyeti'nde başladığı ifade edilen ve küresel düzeyde dünyayı etkileyen Covid-19 salgını, çoğu sektördeki faaliyeti doğrudan etkilemiştir. Covid-19 salgını süreci, eğitim hizmet sektörünü de beklenmedik durumlar ve öncesinde karşılaşmamış olaylar yönüyle olumsuz yönde etkilemiştir. Bu etkilenmenin en önemli göstergelerinden birisi 190'dan fazla ülkenin Covid-19 salgınının yavaşlatılması amacıyla okulları kapatması sonucunda yaklaşık 1,6 milyardan fazla öğrencinin eğitim kurumlarının uzakta kaldığı ve eğitimlerinin aksadığı şeklindedir (OECD, 2021; UNICEF, 2021). Bu beklenmeyen durum karşısında ise ülkeler, eğitim faaliyetlerinin sürdürülmesi hususunda farklı yöntemler uygulamışlardır (Al-Sholi, Shadid, Alshare ve Lane, 2021). Uygulanan bu yöntemler, ülkelerin hazır bulunuşluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik yönden yeterlilikleri nedeniyle farklılaşmıştır. Kanada, salgının geç geldiği ülkelerden biri olarak uzaktan eğitim sürecinde teknolojik uygulamalara ağırlık vermiştir. Öğretmenler, velilere telefon ve uzaktan eğitim araçlarıyla ulaşarak ödevler vermiş, bilgisayarı olmayan öğrenciler için dizüstü bilgisayar desteği sağlamıştır. Kolombiya ve Peru'da uzaktan öğretim platformuna dijital materyaller yüklenmiş, televizyon ve radyo yayınları ile de öğrenciler desteklenmiştir. Bulgaristan bu süreçte ücretsiz olarak sunduğu çevrimiçi ders kitapları, webinar hizmeti ile öğrenci ve öğretmenleri desteklemiştir. Afrika ülkelerinde ekonomik koşulların yetersizliği nedeniyle sınırlı sayıda devlet okulları ve özel okullar hariç eğitim neredeyse yapılamaz duruma gelmiştir (Eken, Tosun ve Eken, 2021; The World Bank, 2020).

Ülkemizde de uzaktan öğretim sistemi araçları Eğitim Bilim Ağı (EBA), EBA-TV, EBA canlı sınıf uygulamaları, youtube, zoom üzerinden yapılan yayınlarla mağduriyetler önlenilmeye çalışılmıştır (Dikmen ve Bahçeci, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile protokol imzalayarak TRT-EBA TV üzerinden de yayınlar yapmaya başlamıştır. Covid-19 salgını nedeniyle 2019- 2020 Eğitim- Öğretim yılı ikinci döneminin başlamasının akabinde mart ayının ikinci haftasında ülkemizde eğitim öğretim faaliyetlerine ara verilmiştir. Bu süreçte internet, canlı ders ve EBA TV uygulamaları kullanılarak uzaktan öğretim şekliyle yürütülmeye başlamıştır. Nisan 2020 tarihi itibari ile EBA canlı ders uygulaması ve sınavlara hazırlanan 11 ve 12. Sınıf öğrenciler için EBA Akademik Destek Sistemi (ADES) hizmeti sunulmaya başlamıştır. Eğitim ve öğretim uygulamalarının ev ortamına taşınmış olmasından dolayı öğrenciler okul ortamından uzakta kalmış ve gerek arkadaşları ile iletişimleri gerekse yüz yüze eğitimin sağlamış olduğu avantajlar sınırlanmıştır. Bu sınırlılıkların ise öğrencilerin öğrenmeleri ve sosyal duygusal becerileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğuna dair araştırma bulguları mevcuttur. Yapılan araştırmalar, yüz yüze eğitime ara vermenin okul terkine neden olduğu, öğrenme

kaybı yaşadığı ve öğrencilerin iyi olma hallerinin ortadan kalktığı yönünde sonuçlar ortaya koymuştur (Tedmem, 2021; Tusiad, 2021)

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan öğretim teknolojik araçları kullanma deneyimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, araştırmanın çalışma grubu olarak 2020- 2021 Eğitim- Öğretim yılı 11.sınıfında okuyan ve 2021-2022 Eğitim- Öğretim yılı itibariyle 12.sınıfa geçen aynı zamanda EBA ile TRT-EBA TV ile uzaktan öğretim teknolojilerini kullanan öğrenciler seçilmiştir. Bu amaçla aşağıda yer alan dokuz soruya cevap aranmıştır:

1. EBA derslerini hangi iletişim aracı ile takip ediyorsun, varsa yaşadığın sorunları ifade eder misin?
2. Derslerin başlangıç saatleri konusunda ne düşünüyorsun?
3. Derslerin süresi konusunda ne düşünüyorsun?
4. Odaklanma sorunun oluyor mu? Oluyorsa bu sorunu nasıl çözüyorsun?
5. Öğretmenlerin sunum performansını nasıl değerlendirirsin?
6. Anlaşılmayan konuları nasıl telafi ediyorsun?
7. Öğretimin ekrandan yapılması ile yüz yüze yapılması arasındaki farkı nasıl edersin?
8. Uzaktan öğretimin uzun vadede sürdürülebilme durumunu nasıl yorumlarsın?
9. Derslerin uzaktan öğretim şeklinde işlendiği bu dönemde geleceğe ilişkin kaygıların neler?

Yapılan alan yazın taramasında, Covid-19 salgın süreci eğitim deneyimlerine yönelik çalışmaların olduğu ancak öğrenci deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yönelik yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde özellikle Covid-19 sürecinde ortaöğretim kademesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin deneyimlerinin neler olduğu belirlenerek elde edilecek bulguların alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın aynı zamanda olası bir salgın sürecinde politika yapıcılara rehberlik edeceği, okul müdürleri ve müdür yardımcıları ile öğretmenlerin uygulama sürecindeki adımlarına katkı sağlayacağı beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan öğretim teknolojik araçları kullanma deneyimlerine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışma, nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür. Nitel desen, araştırma probelemine ilişkin verinin toplandığı, analiz edildiği ve yorumlandığı süreçlerin gözlem, görüşme ve belge incelenmesine dayandırıldığı bir yaklaşımdır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Olgu bilim, anlamı keşfetme amacını taşımaktadır (Özdemir, 2018).Araştırma ile öğrenci görüşleri doğrultusunda öğrencilerin uzaktan öğretim uygulamalarına ilişkin deneyimlerinin neler olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubumuz 2020- 2021 Eğitim- Öğretim yılında 11.sınıfta öğrenim gören ve 2021- 2022 Eğitim- Öğretim yılı itibariyle 12. Sınıfta öğrenim görecek olan Ankara ilinde yaşayan ve resmî Anadolu Lisesine devam eden öğrencilerdir. Araştırma sürecinde 21 öğrenci ile odak grup görüşme yapılmıştır. Edmunds (2000) odak grup görüşmesi yapılan çalışmalarda grubun kontrol edilebilmesi, grup üyeleri arasında etkili iletişimin sağlanabilmesi için görüşmelere katılım sağlayanların sayısının 6 ila 10 arasında belirlenmesinin uygunluğunu ifade etmiştir (Edmunds' dan aktaran Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011). Çalışma grubunun belirlenmesinde ise ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Marshall ve Rossman' a (2016) göre ölçüt örnekleme, araştırmacı tarafından belirlenen ya da önceden var olan hali hazırdaki ölçüt/ölçüleri karşılayan durumların çalışılmasıdır. Araştırmada kullanılan ve araştırmacılar tarafından belirlenen ölçütlerde ise uzaktan öğretim sürecinde uzaktan öğretim araçları ile derslere katılmış olma, 12.sınıfa geçmiş olma, pandemi süreci devam ederken yüz yüze eğitime devam eden öğrenciler olma kriterleri aranmıştır. Bu şekilde Covid-19 sürecinde uzaktan öğretim uygulamalarına ve yaz tatilinde destekleme ve yetiştirme kursuna yüz yüze eğitime katılan öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılarak görüş belirten katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik değişkenlere ilişkin bulgular

Kod	Cinsiyet	Okulu	Sınıfı
Ö1	Kadın	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö2	Kadın	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö3	Kadın	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö4	Kadın	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö5	Erkek	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö6	Erkek	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö7	Kadın	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö8	Erkek	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö9	Erkek	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö10	Erkek	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö11	Kadın	Ayyıldız Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö12	Kadın	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö13	Kadın	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö14	Kadın	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö15	Kadın	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö16	Kadın	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö17	Erkek	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö18	Erkek	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö19	Erkek	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö20	Kadın	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf
Ö21	Erkek	Dede Korkut Anadolu Lisesi	12.sınıf

Tablo 1 ‘den izleneceği gibi 21 katılımcıdan 11’i Ayyıldız Anadolu Lisesinde, 10’u Dede Korkut Anadolu Lisesinde okuyan ve 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı sonunda 12.sınıfa geçen öğrencilerdir. Katılımcıların 11 ‘i kadın, 10’u erkektir. Her bir katılımcıyı ifade etmek üzere öğrenci kelimesi kullanılmış ve “Ö” harfi kullanılarak kodlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri toplanırken araştırma katılımcılarının gönüllü olması esas alınmıştır. Çalışmanın uygulanabilmesi için Pursaklar Kaymakamlığından gerekli yasal izin alınmıştır (22/06/2021 tarih ve E-84616845-299-26831181 sayılı izin). Çalışmanın başlanması ve yürütülmesi için katılımcıların ailelerinden veli onam formu ile gerekli izin alınmıştır. Veli onam formu ile birlikte hem ailelere hem de katılımcılara araştırma kapsamında toplanacak verilerin araştırma kapsamı dışında herhangi bir ortamda kullanılmayacağı, kişisel bilgilere ait verilerin kimseyle paylaşılmayacağı bilgi olarak sunulmuştur. Odak grup görüşmesi, bizzat araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında maske, sosyal mesafe ve hijyen kurallarına dikkat edilmiştir. Odak grup görüşmesi, katılımcılardan gerekli izin alınarak

uygun bir ses cihazı ile kayıt altına alınmış ve görüşme 1 saat 51 dakika 4 saniye sürmüştür. Görüşme esnasında alınan kayıtlar, yazılı döküm yapılarak analize uygun bir şekilde getirilmiştir.

Veri Analizi

Araştırma esnasında elde edilen bilgilere dayalı olarak oluşturulan nitel veri seti analizi için içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmada toplanmış olan verilerin detaylı bir şekilde incelenmesi ve elde edilen verileri açıklayamaya yarayan kavram, kategori ve temalara ulaşılmasını gerektiren bir süreçtir (Bengtsson, Crabtree ve Miller; Merriam ve Grenier'den aktaran Baltacı, 2019). Nitel veri setinin analizi esnasında Creswell'in (i) sorunun fark edilmesi, (ii) analiz edilecek problemin detaylarının belirlenmesi, (iii) problemin çözümüne yönelik uygun olan yaklaşımın seçilmesi, (iii) araştırmaya ilişkin tasarım aşamasına geçilmesi, (iv) verinin toplanması, (v) verinin sınıflandırılması ve analiz edilmesi süreci, (vi) verinin yorumlanması, (vii) verinin rapor olarak yazılması sürecini içeren analiz basamakları kullanılmıştır (Creswell, 2002; Patton, 2001). Bu süreçte katılımcı öğrencilerin sorulara verdiği yanıtlar okunmuş, veriler düzenlenerek tema ve kodlar belirlenmiştir. Tema ve kodlar, doğrudan alıntılarla desteklenmiş, örneklendirilmiştir.

Geçerlik / Güvenirlik

Araştırmacılar, araştırma yaptıkları ortamda katılımcı öğrencilerle yüz yüze iletişim gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın iç geçerliliğinin sağlanması amacıyla görüşme yapılmadan önce katılımcı öğrenciler uzaktan öğretim, yüz yüze eğitim ve iletişim araçları konusunda bilgilendirilmişlerdir. Burada, öğrencilerin görüşlerinin uzaktan eğitim, uzaktan öğretim, iletişim araçları, Covid-19 ile ilgili görüşlerini alan yazına ve gelişmelerle tutarlı olacak şekilde açıklayabilmeleri amaçlanmıştır. Araştırma esnasında toplanan verinin alan yazınla olan tutarlılığı sürekli kontrol edilmiştir. Araştırmada uzaktan öğretime ilişkin farklı görüşlerin ortaya çıkarılması için öğrenciler farklı iki okuldan ve bu okullardaki farklı sınıflardan seçilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında alanın uzmanı olan kişilerle iletişime geçilerek görüşleri alınmış ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Araştırmacının araştırma bulgularına ilişkin yanlılığının azaltılması için bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Ayrıntılı betimleme, araştırmacının kendi görüşlerini araştırma bulgularına aktarmadan verinin özüne sadık kalarak araştırma sonuçlarını aktarmasıdır. Ayrıntılı betimleme, araştırmada, dış geçerliliği sağlanmasına yönelik olarak kullanılan yöntemlerden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada; yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanma süreci, verinin kimlerden ve nasıl toplandığı, verinin analiz edilmesi yöntemi, verinin yorumlanması süreci ayrıntılı ve anlaşılır ifadeler kullanılarak açıklanmıştır.

Odak grup görüşmesi yoluyla gerçekleştirilen araştırma sonucu elde edilen verinin güvenilirlik analizinde ise 12 tema altında ifade edilen 56 kod, alanın farklı uzmanları tarafından da incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda uzmanlar ve araştırmacılar arasında oluşan görüş ayrılığı ve görüş birliği ifadeleri belirlenerek uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen uzlaşma yüzdesi $(UY = \text{Görüş birliği} (51) / (\text{görüş birliği} (51) + (\text{görüş ayrılığı} (5) * 100))$ kullanılmıştır. Alanın uzmanları ile araştırmacılar arasındaki uyum yüzdesi % 91 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'a göre ulaşma yüzdesinin .70 ve üzerinde olması güvenilirliği ifade eden bir durumdur.

Araştırmacının Rolü

Nitel desen ve odak grup görüşmesi ile gerçekleştirilen bu çalışmada araştırmacılar, araştırmanın amacına hizmet etmeyen ve gereksiz olan sınıflandırmalardan ve yorum analizinden kaçınmışlardır. Araştırma sürecinde, araştırmacılar arasında işbirlikçi yaklaşım ve hoşgörü esas alınmıştır. Araştırmacılar, katılımcı öğrencileri şartlandırma ve kendi görüşlerini öğrencilere dayatma davranışlarından uzak kalmışlardır. Bu ise katılımcı öğrencilerin demokratik bir ortamda kendi görüşlerini ifade etmelerine ve araştırma raporuna farklı türde görüşlerin yansıtılmasına katkı sağlamıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları ile katılımcılardan elde edilen görüşler, doğrudan alıntılar yapılarak özetlenmiştir.

Katılımcıların EBA derslerini hangi iletişim aracı ile takip ettiklerine ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. EBA derslerini hangi iletişim aracı ile takip ettiklerine ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Tema		
Kullanılan iletişim araçları	Kodlar	n
	Cep telefonu	4
	Bilgisayar	8
	Cep telefonu ya da bilgisayar	3
	Televizyon ya da bilgisayar	3
	Tablet	3
Tema		
Yaşanan Sorunlar	Kodlar	n
	İnternetin olmayışı sorunu	1
	İnternet hızı sorunu	3
	İnternet paketinin yetmeyişi	4
	Sorun yaşamıyorum	13

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcılar, EBA derslerini en fazla bilgisayardan takip ettiklerini ve genel olarak sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Cep telefonu ile takip ediyorum, internetim olmadığı için sorun yaşıyorum.” (Ö9)

“Cep telefonu ve bilgisayardan takip ediyorum, ancak internet hızı yeterli değil.” (Ö13)

“Tablet kullanıyorum, herhangi bir sorun yaşamıyorum.” (Ö20)

“Bilgisayar kullanıyorum, internet paketim yetmiyor.” (Ö15)

Derslerin başlangıç saatlerine ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Derslerin başlangıç saatleri konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Tema		
Okulun Hazırladığı Program	Kodlar	n
	İdeal saat	14
	Sabah erken saat	3
	Başarılı	2
Tema		
Bakanlığın EBATV Saatleri	Kodlar	n
	Okul dersleri ile çakışıyordu	4
	Saatler programa uyuyor	13

Takip etmiyorum	1
Daha geç saatlerde olabilirdi	3

Tablo 3’te görüldüğü üzere derslerin başlangıç saatleri ile ilgili olarak katılımcılar okulun hazırladığı programın saatinin ideal olduğu, Bakanlığın hazırladığı programın saatlerinin programa uyduğu yönünde görüş belirtilmiştir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Okulun hazırladığı program, idealdi.” (Ö1)

“Saatleri normal okul saati ile yakın olduğu için sorun yaşamıyorum. Güzel olduğunu düşünüyorum.” (Ö2)

“Bana uygun, erken başlayıp erken bitiyor.” (Ö12)

Derslerin süresi konusunda katılımcı görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. *Derslerin süresi konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular*

Tema	Kodlar	n
Ders süresi	Dikkat dağıtmayacak şekilde ayarlanmış	9
	Süresi kısa	11
	30 dakika olsa daha iyi olur	1

Tablo 4’te de görüldüğü üzere derslerin süresi konusunda katılımcılar süresinin kısa olduğu ve dikkat dağıtmayacak şekilde ayarlandığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Derslerin süresi on-line eğitim olduğu için çok güzel bir süreydi.” (Ö1)

“İdeal saatler. Odaklanma sorununu ortadan kaldırıyor.” (Ö3)

“Süreyi yeterli buluyorum.” (Ö5)

“30 dk olsa daha iyi olur.” (Ö6)

“Her dersin 30 dk olmasını tercih ederim.” (Ö7)

Katılımcıların odaklanma sorununa ilişkin görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. *Odaklanma sorununa ilişkin bulgular*

Tema	Kodlar	n
Odaklanma Sorunu	Günün son dersinde oluyor	1
	Bazen bu sorunu yaşıyorum	11
	Olmuyor	9
Tema	Kodlar	n
Odaklanma Sorunu Çözümü	Tenefüste hava alıyorum	7
	Mola verme	4
	Odaklanma sorunumu çözemiyorum	9
	Oturarak dinlemeye çalışıyorum	1

Tablo 5’te görüldüğü üzere odaklanma sorunu ve odaklanma sorunu olması durumunda bu sorunu nasıl çözdükleri sorusuna katılımcıların çoğunluğu bazen odaklanma sorunu yaşadıklarını ve bu sorunu teneffüste hava alarak çözdüklerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir:

“Günün son dersinde oluyor. Bu sorunu teneffüste hava alıp çözüyorum.” (Ö1)

“Bazen bu sorunu yaşıyorum, başka bir şeye yönelip tekrar dönüyorum.” (Ö2)

“Bazen oluyor, mola verip yeniden derse dönüyorum.” (Ö8)

“Odaklanma sorunum oluyor ve çözemiyorum.” (Ö9)

“Evde olunca mecburen oluyor, oturarak dinlemeye çalışıyorum.” (Ö13)

“Evet, özellikle uzun süre oturduğumuzda yatma isteği oluyor. Bunun için mutfakta çalıştım.” (Ö14)

Öğretmenlerin sunum performansına ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Öğretmenlerin sunum performanslarına ilişkin bulgular*

Tema	Kodlar	n
Öğretmen sunum performansı	Çaba gösteriyorlardı	7
	Sunum performansları güzeldi	13
	Yetersiz oldukları konular vardı	1

Tablo 6’da görüldüğü üzere katılımcılar öğretmenlerin sunum performanslarına ilişkin olarak öğretmenlerin sunum performanslarının güzel olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Öğretmenler, genel olarak çok çaba gösteriyorlardı. Sunum performansları güzeldi.” (Ö1)

“Birçok öğretmenimizin performansı güzeldi.” (Ö13)

“Bazı öğretmenlerimizin sunumu yetersizdi.” (Ö17)

Katılımcıların anlaşılmayan konuların telafisine ilişkin görüşler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. *Anlaşılmayan konuların telafi edilmesine ilişkin bulgular*

Tema	Kodlar	n
Anlaşılmayan konuların telafi edilme durumu	Konu anlatımlı videoları izleyerek	11
	Ek kaynaklardan	4
	Kendim çalışarak	1
	Konu tekrarı yaparak	2
	Test çözerek	4
	Dersi derste dinleyerek	1
	Öğretmenlere whatsaptan soru atarak	2
	Özel ders alarak	1

Tablo 7’de görüldüğü üzere katılımcılar konu anlatımlı video izleyerek anlaşılmayan konuları telafi ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Konu videoları izleyerek bol soru çözüyorum.” (Ö2)

“Öğretmenlere whatsaptan soru atıyorum.” (Ö12)

“Özel ders alıyorum.” (Ö19)

“Ek kaynaklardan telafi yapıyorum” (Ö4)

Öğretimin ekrandan yapılması ile yüz yüze yapılmasına ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8. *Öğretimin ekrandan yapılması ile yüz yüze yapılmasına ilişkin bulgular*

Tema	Kodlar	n
Uzaktan öğretim ve yüzyüze eğitim farkı	Ekran başında verimli olmuyor	2
	Yüz yüze eğitimde daha aktif olabiliyorum	9
	Yüz yüze eğitimde konuları daha iyi anlıyorum	2
	Yüz yüze eğitimde göz teması var	1
	Ekrandan konu anlaşılıyor	2
	Yüz yüze eğitimde motive oluyoruz	3
	Bağlantı sorunları nedeniyle öğretim süreci olumsuz etkileniyor	1
	Yüz yüze eğitimde pratik yapma şansımız oluyor	2
Yüz yüze eğitimde disipline oluyoruz	3	

Tablo 8’de görüldüğü üzere katılımcılar, yüz yüze eğitim ile ekrandan yapılan öğretim arasındaki farkı yüz yüze eğitimde daha aktif olduklarını belirterek ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Yüz yüze eğitimde daha aktif olabiliyorum ve daha iyi anlıyorum.” (Ö2)

“Yüz yüze eğitimde soru sorma imkânım oluyor.” (Ö8)

“Yüz yüze eğitim daha verimli geçiyordu.” (Ö10)

“Uzun süreli olması halinde on-line eğitim faydalı olmaz. Öğretmenlerimizle yüz yüze olmak bizi disipline ediyor.” (Ö13)

“Ekranda bir disiplin yok. Yatarak dinleyebiliyoruz. Sıkılınca sesi kapatıyoruz. Okulda olsak dinlemek için motive oluyoruz.” (Ö14)

“Yüz yüze eğitimde daha çok pratik yapma şansımız oluyor.” (Ö15)

Uzaktan öğretimin uzun vadede sürdürülebilirlik durumuna ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 9’da belirtilmiştir.

Tablo 9. *Uzaktan öğretimin uzun vadede sürdürülebilirlik durumuna ilişkin bulgular*

Tema	Kodlar	n
Uzaktan öğretimin sürdürülebilirliği	Uzun vadede sürdürülemez	11
	Verim alınmaz	7
	Bu duruma alıştığımız için sürdürülebilir	2
	Derslere katılım azalır	1

Tablo 9’da görüldüğü üzere katılımcılar uzaktan öğretimin uzun vadede sürdürülebilirlik durumunu uzun vadede sürdürülemez olarak değerlendirmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Uzun vadede olduğu zaman hiçbir verim alınamıyor.” (Ö1)

“Bu duruma alıştığımız için sürdürülebilir olduğunu düşünüyorum.” (Ö7)

“Zor, çünkü arkadaşların katılımı azalır.” (Ö20)

Katılımcıların derslerin uzaktan öğretim şeklinde işlendiği dönemde geleceğe ilişkin kaygılarına yönelik görüşleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. *Derslerin uzaktan öğretim şeklinde işlendiği dönemde geleceğe ilişkin kaygılarına yönelik bulgular*

Tema	Kodlar	n
Geleceğe yönelik kaygı	Okul başarıyı etkiliyor	4
	Sürekli bilgi eksikim var gibi hissediyorum	3
	Öğrenemediğim konuları telafi edemeden sınava girmek	3
	Konuları iyi anlamadığım için çabuk unutmaktan korkuyorum	2
	Sınavda soru çözme süresini ayarlayamamak	6
	Yüz yüze eğitimdeki performansı gösterememek	3

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcılar, derslerin uzaktan öğretim şeklinde işlendiği dönemde geleceğe ilişkin kaygılarına yönelik olarak sınavda soru çözme süresini ayarlayamamak şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Sınav konularını ekran başında tam anlamıyla öğrenemediğim için başarıyı etkilediğini düşünüyorum.” (Ö1)

“... Sürekli eksikim var gibi hissediyorum.” (Ö2)

“Öğrenemediğim konuları telafi edemeden sınava girmekten korkuyorum.” (Ö9)

“Konuları iyi anlayamadığım için çabuk unutmaktan endişeleniyorum.” (Ö10)

“Soru çözme sayımız az olduğu için sınavda soru çözme süresini ayarlayamamaktan endişeleniyorum.” (Ö14)

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan öğretim teknolojik araçları kullanma deneyimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu amaçla, 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında Anadolu Lisesinde okuyan ve 12.sınıfa geçen öğrencilere yüz yüze görüşme yoluyla sorular yöneltilmiştir.

Katılımcılar, EBA derslerini sırasıyla bilgisayar ve tableten takip ettiklerini ve katılımcıların çoğunluğu sorun yaşamadıklarını az sayıda katılımcı ise internet paketlerinin yetmediğini ifade etmişlerdir. Sakarya ve Zahal (2020) tarafından yapılan bir çalışmada öğrenciler uzaktan öğretim sürecinde telefon ve bilgisayarla derslere katıldıklarını belirtmişlerdir. Akbal ve Akbal (2020) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler pandemi sürecinde internetin yetersiz olmasını sorun alanı olarak ifade etmişlerdir. Keskin ve Kaya (2020), Sever ve Özdemir (2020) tarafından yapılan çalışmada ise öğrenciler internetten kaynaklı sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Katılımcılar derslerin başlangıç saatleri ile ilgili olarak okulun hazırladığı ders programının ideal saatleri içerdiğini, Bakanlığın EBA TV saatlerinin de okul programına uyduğunu belirtmişlerdir. Arık, Karakaya, Çimen ve Yılmaz (2021) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler, uzaktan eğitim sürecindeki zaman yönetimi ve ders sürelerini olumlu bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Katılımcılar derslerin süresi ile ilgili olarak ders sürelerinin kısa olduğunu ifade etmişlerdir. Batır ve Sadı (2021) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada öğrenciler özellikle fen bilimleri dersinin kendileri için süresinin az olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Odaklanma sorununa ilişkin olarak katılımcılar, bazen bu sorunu yaşadıklarını ve teneffüs saatinde hava alarak bu soruna çözüm ürettikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Özdoğan ve Berkant (2020) tarafından yapılan çalışmada pandemi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerde ev ortamının rahatlığından dolayı odaklanma sorunu yaşandığına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Öğretmenlerinin sunum performanslarına yönelik soruya da katılımcılar öğretmenlerinin sunum performanslarının güzel olduğu şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar, anlaşılmayan konuların telafi edilmesine yönelik konu anlatımlı video izlediklerini, ek kaynaklardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Taş (2021) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde hiçbir şey öğrenemediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Katılımcılar, öğretimin ekrandan yapılması ile yüz yüze yapılmasıyla ilgili olarak yüz yüze eğitimde daha fazla aktif olduklarını, motive ve disipline olduklarını ifade etmişlerdir. Karalı, Aydemir, Coşanay ve Şen (2020) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler, uzaktan öğretim sürecinde motivasyon sağlamaya ilişkin sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Derslerin uzaktan öğretim şeklinde işlendiği dönemde geleceğe ilişkin kaygılarına yönelik olarak katılımcılar, sınavda soru çözme süresini ayarlamama ve okul başarılarının etkilenmeyeceği yönünde kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kürtüncü ve Kurt (2020) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde sınava yönelik kaygı ve duygu durumlarına ilişkin sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Televizyonla uzaktan öğretimde iletişimin tek yönlü olduğu, öğrencinin öğrenmeye ilişkin tepki şekillerinin izlenmesinin ve geribildirim sağlamaya yönelik bilgilenmenin mümkün olmadığı değerlendirildiği, televizyondaki yayınların özellikle akademik yönden başarı düzeyi düşük, bireysel öğrenme becerileri bakımından yeterli beceriye sahip olamayan öğrencilerin öğrenmesinde önemli ölçüde yetersiz kalması olası bir durumdur. Hazırlanan eğitim içeriklerinin kalitesinin yüksek olması, teknolojik bakımdan bu içeriklere ulaşma imkânı olmayan öğrenciler için de uzaktan öğretim etkinliklerinin etkililiğini sınırlandıracaktır. Öğretmenlerin de uzaktan öğretim sürecini tasarlayabilecekleri teknolojik ve pedagojik bir hazır bulunuşluk içinde olmaları da sağlıklı ve nitelikli bir öğretim faaliyeti için önem arz etmektedir (Türk Eğitim Derneği [TEDMEM], 2021).

KAYNAKÇA

- Akbal, H., & Akbal, H. İ. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan sorunların öğrenci bakış açısına göre AHP yöntemi ile incelenmesi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(22), 533-546. DOI:10.47129/bartiniibf.795863
- Al-Sholi, H. Y., Shadid, O. R., Alshare, K. A., & Lane, M. (2021). An agile educational framework: A response for the covid-19 pandemic. *Cogent Education*, 8(1), DOI: 10.1080/2331186X.2021.1980939.

- Arık, S., Karakaya, F., Çimen, O., & Yılmaz, M. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim hakkında ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 631-659.
- Atik, İ. (2007). Alternatif eğitim biçimi olarak uzaktan eğitim ve ekonomik etkinliği. *e-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences*, 3(1), 80-89.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Batır, Z., & Sadi, Ö. (2021). Salgın sürecinde fen eğitimi: uzaktan eğitim uygulamasına yönelik öğrenci görüşleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 7(81), 1444-1455.
- Burma, Z. A. (2008). AB'ye geçiş sürecinde meslek elemanlarının uzaktan öğretim ile eğitimi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 1(2), 15-20.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Qualitative, Quantitative, and mixed methods approaches* (2nd Ed.), Thousand Oaks: SAGE.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th Ed.), Thousand Oaks, California: SAGE.
- Çokluk, Ö., & Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi, *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 95-107.
- Dikmen, S., & Bahçeci, F. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 78-98.
- Holmberg, B. (1989). *Theory and practice of distance education*. London and New York: Routledge.
- Horzum, M. B., Özkaya, M., Demirci, M., & Alpaslan, M. (2013). Türkçe uzaktan eğitim araştırmalarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 79-100.
- Karalı, Y., Aydemir, H., Coşanay, G., & Şen, M. (2020). Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan sorunlara ilişkin veli ve öğrenci görüşleri. *Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 4(7), 70-84.
- Karataş, S. (2003). Yüz yüze ve uzaktan eğitimde öğrenme deneyimlerinin eşitliği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(3), 91-104.
- Keskin, M., & Kaya, D.Ö. (2020). COVID-19 Sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2016). *Designing qualitative research*. (6.Baskı). New York: Sage.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. Baskı.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- OECD (2021). *A framework to guide an education response to the COVID-19 pandemic of 2020*. Paris: OECD Publishing.

- Özdemir, M. (2018). *Eğitim yönetimi: Alanın temelleri ve çağdaş yönelimler*. Ankara: Anı.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi, *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Patton, M. Q. (2001). *Qualitative evaluation and research method* (3th Ed.), USA: SAGE.
- Sakarya, G., & Zahal, O. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan keman eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 795-817. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44504>.
- Sever, M., & Özdemir, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde öğrenci olma deneyimi: Bir fotoses (photovoice) çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1653-1679.
- Simonson, M., Smaldino, S., & Zvacek, S. (2015). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. United States of America: Information Age Publishing.
- Şimşek, N., & Karataş, S. (2002). Uzaktan eğitim teknolojilerinin potansiyeli. Uzaktan Eğitim ve Araştırma-Geliştirme Semineri Kitapçığı, 05-06 Şubat 2002. Jandarma Okullar Komutanlığı, Ankara.
- Taş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde uygulamaya konan uzaktan eğitimin paydaş görüşleri bağlamında değerlendirilmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 12(23), 24-49.
- Tuncer, M., & Tanaş, R. (2011). Akademisyenlerin uzaktan eğitim programlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 776-784.
- TEDMEM, (2021). COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri. <https://tedmem.org/yayin/covid-19-surecinde-egitim-uzaktan-ogrenme-sorunlar-cozum-onerileri> (15/05/2021 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- The World Bank, (2020). How countries are using edtech (including Online Learning, Radio, Television, Texting) to support access to remote learning during the covid-19 pandemic. <https://www.worldbank.org/en/topic/edutech/brief/how-countries-are-using-edtech-to-support-remote-learning-during-the-covid-19-pandemic>. (24/04/2020 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- TUSİAD, (2021). Covid-19 etkisinde Türkiye’de eğitim. <https://tusiad.org/tr/basin-bultenleri/item/10821-covid-19-etkisinde-turkiye-de-egitim-raporu-tanitildi> (24/12/2021 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559.
- UNICEF, (2021). COVID-19: Effects of school closures on foundational skills and promising practices for monitoring and mitigating learning loss. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/COVID-19_Effects_of_School_Closures_on_Foundational_Skills_and_Promising_Practices_for_Monitoring_and_Mitigating_Learning_Loss.pdf (23/12/2021 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Walker, D., & Myrick, F. (2006). Grounded theory: An exploration of process and procedure. *Qualitative Health Research*, 16(4), 547-559.